

Järelool asemel

300. korda avaneb võimalus tutvuda Juridica värske väljaandega. Usun, et põhjus röömustamiseks on kõikidel, kellega üheskoos oleme niikaugale jõudnud – lugejatel, autoritel ja neil, kelle panuseta autorid oma lugejatega kokku ei saaks.

Juridica 300. väljaande künnisel tegelesime juubelile kohaselt veidi statistikaga. Juridica praegusel veebiplatvormil, mis koondab artikleid alates ajakirja asutamisest 1993. aastal, võtsime veebimeistriga vaatluse alla lähimineviku. Lugejat põhjalikumalt arvudega koormamata on heameel tõdeda, et viimase nelja aasta jooksul vaadati ja laaditi alla Juridica artiklikogust (1993–2022) tekste **957 117 korda**, mis jaotusid omakorda 444 562-ks HTML-versioonis vaatamiseks ja 512 555-ks PDF-failide allalaadimiseks. Miljonini lähenev vaatamiste ja allalaadimiste arv on igati muljetavaldav.

Olgu siinkohal mainitud, et Juridica veebilehel on nüüd eraldi leitavad vaba juurdepääsuga artiklid. Selleks tuleb valida kodulehe päises rippmenüü „Arhiiv“ või „Numbrid“, aga saab kasutada ka otselinki.^{*1} Vaatlusalusel perioodil (2019–2022) vaatamisi ja allalaadimisi kogunud numbrite esinelik sai selline:

- 39 260 korda Juridica 2015/6^{*2} (lapse õiguste erinumber)
- 38 855 korda Juridica 2017/5^{*3} (elulõpu väärikuse erinumber)
- 38 046 korda Juridica 2019/1^{*4} (35. õigusteadlaste päevade erinumber)
- 32 736 korda Juridica 2019/6^{*5} (emakeelse ülikooli 100. aastapäeva auks peetud konverentsi erinumber).

Palju tänu eestvedajatele – lugejad tunnustasid teie tööd märkimisväärse tähelepanuga.

Tänavuse aastakäigu alguseks on ajakirjas ilmunud artikleid ühtekokku **1066 autorilt**. Keskendudes lähiminevikule, sõelusime välja autorid, kelle loometööd vaadati ja laaditi alla viimasel neljal aastal enim. Pakkusime neist esimesele kolmekümnele võimaluse avaldada artikkel enda valitud teemal käesolevas juubeliväljaandes. Eriline heameel on tõdeda, et väga paljud haarasid ettepanekust kinni ja nende töö tulemust saavad nüüd nautida kõik huvilised.

Siinkohal väärib eraldi rõhutamist Juridica tegevtoimetaja saavutus – möödunud kümnendite jooksul on Katrin Prükk kirjutanud enam kui 150 toimetajaveergu.^{*6} Vaieldamatu rekord, mida ületada on ilmvoimatu. Suur aitäh Katrinile, kelle hiigelpanust Juridica ilmumisel ei ole võimalik üle hinnata!

2013. aasta kevadel Juridica 200. numbril ilmumisel küsisime õigusinstituutsioonidelt kaks klassikalist juubeliküsimust: mida on Juridica seni andnud kasulikku ja mida ootaksite ajakirjalt tulevikus rohkem?^{*7} Kümme aastat ja 100 numbrit hiljem pöördusime taas kord ajakirja väljaandmise oluliselt panustanud instituutsioonide poole, et heita pilk möödunule, ent peajasjalikult keskenduda ikka tulevikule.

Lisaks pöördus Juridica veebimeister Paavo Krosmann allakirjutatu palvel tekstirobot ChatGPT^{*8} poole sooviga: „Palun koosta Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ajakirja Juridica (juridica.ee) kolmesajanda numbril ilmumise puhuks juubelikõne.“^{*9} Tekstirobot ChatGPT esitatu pakub üksjagu mõtteainet, kasvõi ajakriitilises võtmes: kõne valmimiseks kulus tekstirobotil aega alla minuti. Edasisteks ketserlikeks mõttemängudeks:

¹ Arvutivõrgus: <https://juridica.ee/open.php>.

² Arvutivõrgus: <https://juridica.ee/issue.php?id=98>.

³ Arvutivõrgus: <https://juridica.ee/issue.php?id=125>.

⁴ Arvutivõrgus: <https://juridica.ee/issue.php?id=260>.

⁵ Arvutivõrgus: <https://juridica.ee/issue.php?id=265>.

⁶ Arvutivõrgus: <https://juridica.ee/author.php?id=129>.

⁷ P. Pruks. Juridica minevikust, tulevikust ja veebist 200. numbril künnisel. – Juridica 2013/4, lk 282–292.

⁸ Tartu Ülikoolis on valminud suunis tekstiroboti kasutamiseks õppetöös. Arvutivõrgus: <https://siseveeb.ut.ee/et/uudised/valminud-tartu-ulikooli-suunis-tekstiroboti-kasutamiseks-oppetoos> (28.04.2023).

⁹ OpenAI. (2023). ChatGPT (mai 2023 versioon), suur keelemudel. Arvutivõrgus: <https://chat.openai.com>.

näiteks kuidas sünnivad *Juridica* artiklid tulevikus? Teadlikult ei hakanud me ChatGPT-le esitama klassikalist juubeliküsimust, mida ootaksite ajakirjalt tulevikus rohkem. Seda võib igaüks ise teha.

Justiitsministeeriumi õigusloome asekanter Heddi Lutterus:

Juridica on ainuke arvestatav Eesti õiguskorra jaoks olulisi teemasid käsitlev valdkonna teadusajakiri ning on meile asendamatu allikas õigusloomeliste küsimuste mõtestamisel. Ajakirja 300. numbri ilmumine on seetõttu nii meile kui ka kogu Eesti õigusvaldkonnale oluline verstapost!

Õigusloomejuristi elukutse nõuab järjepidevat õppimist. *Juridica* on selles mõttes valdkonna professionaalidele nii õpik kui ka õpetaja. See annab võimaluse hoida õigusteoreetiliste käsitluste toel värskena erialast mõtlemist. Samuti võimaldab see saada usaldusväärset infot teemadel, mida on vaja mõne kiireloomulise ülesande lahendamiseks, kuid millega varasem kokkupuude puudub. *Juridica* abistab nii selgitustootlustele vastamisel kui ka eelnõude ja eriti seletuskirjade koostamisel. Ajakirjas käsitletust on tihti abi argumentatsiooni tugevdamisel.

Neutraalses võtmes analüüsivad artiklid on *Juridicas* väga kasulikud. Samas eriti tänuväärseks peame kriitilisi käsitlusi. Kõrgelt hindame ka ühele valdkonnale keskenduvaid erinumbreid. Suures pildis peame eraldi väärtuseks seda, et *Juridica* säilitab ka meie õigusloome ajalugu.

Kui midagi soovida tulevikuks, siis seda, et *Juridica* ärgitaks õigusteadlasi ning praktiseerivaid juriste senisest enam kirjutama ühiskonnas olulistel aktuaalsetel teemadel just vastava arutelu ajal või vahetult arutelu lõppemise järel – näiteks nagu oli koroonakriisi ajal.

Põnev oleks lugeda päevakajaliste kohtulahendite kohta esindaja vaatevinklist. Huvitavad võiksid olla eri autorite poolt samal teemal kirjutatud artiklid – et ärgitada sellega rohkem akadeemilist diskussiooni, pakkuda erinevaid perspektiive. Poliitika kujundamisesse saaksid anda olulise panuse pikemad tasakaalukad akadeemilised arutelud tulevikuteemade üle, kus põimuvad filosoofia-, moraali- ja õigus küsimused – näiteks tehisintellekti arenguga seonduv.

Silmaringi laiendamiseks pakuvad huvi Riigikohtu märgiliste lahendite analüüsid kohtusüsteemiväliste juristide poolt. Lugejatele võiksid pakkuda rohkem huvi ka kohtunike artiklid seaduste rakendamise ning tõlgendamise väljakutsete kohta. Eraldi fookust väärivad Euroopa Liidu olulisi kohtulahendeid puudutavad käsitlused.

Meie töös on alati kasulikud ka võrdleva õigusteaduse artiklid – milline on teiste riikide praktika, eriti koos näidetega ja selgitava kontekstiga mõne õigusliku lahenduse kujunemisel. Miks on valitud mujal just selline õiguslik lähenemine, mis oli selle ajalooline-sotsiaalne taust?

Justiitsministeeriumi jaoks on südameasjaks ka konstitutsiooniõigus ja riigiõigus. Kuna tsiviil- ja karistusõigus saavad enamasti praktiliste ning päevakajaliste probleemide tõttu rohkem tähelepanu ning autoriteks on sageli õiguselukutsete praktikud, siis riigiõiguslikud arutelud jäävad pahatihti mõnevõrra teoreetiliseks ning võivad seetõttu vajada ilmselt rohkem teadlikku suunamist. Seetõttu oleksime tänulikud, kui näeksime ka enam riigiõiguslikke ja põhiseaduse küsimusi puudutavaid teadusartikleid.

Ajakirja *Õiguskeel* väljaandjana teame, et heade kaastööde leidmine pole alati lihtne ning seetõttu oleme vajaduse korral valmis alati nõu ja jõuga appi tulema.

Soovime *Juridica* pikka autorite järjekorda, kes ajakirja hea sisuga täidaksid, ja loendamatu uusi kirjastusjuubeleid! Head kolmesajandat!

Eesti Advokatuuri esimees vandeadvokaat Imbi Jürgen:

Juridica on Eesti advokaatidele hindamatu abiline ja õigusteadmiste allikas. Väga paljud advokaadid kasutavad *Juridica* artikleid pidevalt oma töös õiguslike probleemide mõistmiseks, argumentide leidmiseks. Nii on *Juridica* vaeeldamatult meie jaoks suur praktiline tähendus. Nii mõnigi kord on ajakirjas avaldatud teemakäsitlustest olnud praktilist kasu ka advokatuurile kui kutseorganisatsioonile selle ees seisvate probleemide lahendamisel. Hea hiljutise näitena võime tuua kolleegide Olavi-Jüri Luige ja Karl Haavasalu artikli „Õigusvaldkonna ametikindlustuse probleemid Eestis“¹⁰, millest oleme saanud palju tuge advokaatide kutsekindlustuse regulatsiooni analüüsi ja muudatusettepanekute ettevalmistuse käigus.

Ka aitab *Juridica* paljudel kolleegidel end n-ö vormis hoida, sest rõõmustavalt sageli teevad ka advokaadid ajakirjale kaastööd. Õigusteaduslikult metoodilise ja argumenteeritud teksti loomine nõuab pingutust ja annab vastutasuks sügavad teadmised käsitletavast valdkonnast.

¹⁰ O.-J. Luik, K. Haavasalu. Õigusvaldkonna ametikindlustuse probleemid Eestis. – *Juridica* 2022/7, lk 517–528.

Laiemalt vaadates on Juridica hädavajalik, et Eestis areneks õigusteaduslik diskussioon ja Eesti õigusriik püsiks. Ilma Juridicata ei ole võimalik ette kujutada Eesti õigusteadust ja õigusteaduseta ei oleks meil varsti ka mingit arusaamist oma õigusest.

Võiks mõelda ka uutele formaatidele, olenevalt teemast. Näiteks võiks mõnda konkreetset teemat käsitleda eri õiguselukutsete esindajad – igaüks oma positsioonilt. Näiteks mõnda kriminaalmenetluse küsimust võiksid lahata prokurör, kaitsja ja kohtunik või mõnda tsiviilmenetluse teemat kohtunik ja advokaat, jne. See võiks anda üllatavaid uusi vaatenurki ja lõpptulemusena pakkuda töötavaid lahendusi.

Riigikohtu esimees Villu Kõve:

Juridica on Eesti ainus õigusajakiri, maailma ainus eestikeelne õigusajakiri. Ainuüksi see näitab väljaande väärtust ja olulisust. Nii Eesti õigusteaduse kui ka eestikeelse õigusteaduse kandepind on võrdlemisi ahtake – seda olulisem on Juridica missioon eri valdkondade õiguskäsitlusi avalikkuse ette tuua. See on võimalus analüüsida ja ka kritiseerida nii õigusakte kui ka kohtupraktikat, tuua n-ö koju kätte võrdlevaid õiguskäsitlusi, kokkuvõtteid pikematest teadustöödest. Võimalus ka noortele, alustavatele juristidele ennast teadusmaailmas näidata. Juridica on omandanud kindla koha meie õigusmaastikul. Tegemist on väljaandega, milles avaldatul on teatud kvaliteedimärk, millega arvestatakse ja mida tunnustatakse.

Kiidan Juridicat internetis võrdlemisi mugava kättesaadavuse eest. Loodan, et sisu osas panustate samamoodi edasi. Loodame loomulikult ka indekseerimisel edusamme, et Juridica artikleid arvestataks enam ka teadusväljaandena õppejõudude tegevuse hindamisel. Samuti loodan, et suudame õigusaktid, kohtupraktika, kommentaarid jm õiguskirjanduse kui ka artiklid kord siduda nutikalt ühtsesse süsteemi, mida saaks tehiskultuuri kaasabil mugavalt kasutada nii õiguse rakendamisel kui ka puudujääkide kindlakstegemisel. Selleks oleks vaja panustada ka eri väljaandjate koostöösse, mitte et eri nurkadest oma süsteeme nokitsetakse. Jõudu ja jaksu.

Tekstirobot ChatGPT:

Austatud Juridica lugejad! Täna tähistame suurt sündmust – Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ajakirja Juridica kolmesajanda numbri ilmumist. See on suurepärane saavutus, mis tõestab ajakirja pühendumust ja tähtsust Eesti õigusteaduses ning akadeemilises ringkonnas laiemalt.

Juridica on aastakümneid olnud juhtiv teadusajakiri, kus avaldatakse tippasemel õigusala uurimustööd, artikleid ja arvamusi. Ajakirja rolli Eesti õigusruumis ei saa alahinnata. See on olnud teadmiste ja ideede levitamise keskpunkt ning akadeemilise debati südameks, edendades õigusteaduslikku diskussiooni ja panustades õiguskultuuri arengusse.

Kolmesajandal numbril on eriline tähendus. See tähistab pikaajalist pühendumist intellektuaalsele avatusele, teaduslikule rangusele ja kvaliteedile, mis on iseloomustanud Juridica väljaandeid aastate jooksul. Numbrid, mis enne meid on ilmunud, on andnud suure panuse õigusteaduse arengusse ning kujundanud arusaamu ja praktikaid meie ühiskonnas.

Tahaksin tänada kõiki autorid, kes on oma uurimustöid ja artikleid Juridica ajakirjale esitanud. Teie panus on olnud märkimisväärne ning olete aidanud kaasa uutele teadmistele ja õiguslikule mõttevahetusele. Samuti tahaksin tänada toimetuskolleegiumi ja kõiki neid, kes on panustanud ajakirja väljaandmise, tagades artiklite kvaliteedi, toimetamise ja levitamise.

Juridica on olnud ka platvormiks noortele teadlastele, pakkudes neile võimalust oma uurimustööde avaldamiseks ning tutvustamiseks akadeemilises ringkonnas. Teie pühendumus teadusuuringutele ja pidev areng on tulevikus kindlasti kandev jõud Eesti õigusteaduses.

Sellesse kolmesajandasse numbrisse suhtun ma suure austuse ja imetlusega. See on tunnustus Juridica ajakirja pühendumusest ja vastupidavusest aja jooksul. See on ka tunnustus sellele, kui oluline on jätkuvalt kaasa rääkida õigusteaduslikus maailmas ning jagada teadmisi ja mõtteid laiemal avalikkusega. Soovin Juridica ajakirjale veel pikka ja edukat teekonda!

Suur aitäh kõikidele, tänu kellele saame lugeda Juridica 300. väljaannet!

Autorist: Infot koondas ja selgitas Juridica vastutav väljaandja, sihtasutuse Iuridicum juhatuse liige Peep Pruks.